Những động thái "xích lại" gần nhau giữa Trung Quốc với một số nước đồng minh phương Tây của Mỹ và hàm ý chiến lược

"Rapprochement" between China and some Western allies of the United States and its strategic implications

TS. ĐINH THỊ HIỀN LƯƠNG
Học viện Ngoại giao; Email: luongdinh@dav.edu.vn

Ngày nhận bài: 10/2/2026 Ngày phản biện: 09/9/2026 Ngày duyệt đăng: 20/9/2026
Chủ đề của bài viết thuộc lĩnh vực: Lý luận chính trị

Tóm tắt: *Bài viết phân tích động lực chuyển dịch quyền lực xung quanh tiêu điểm Trung Quốc, những ưu tiên và tính toán chiến lược của hai bên. Xu hướng này đang tạo ra cục diện mới cho cạnh tranh chiến lược Mỹ-Trung, khi Trung Quốc có cơ hội củng cố vị thế và ảnh hưởng chiến lược với từng quốc gia phương Tây vốn là đồng minh thân cận của Mỹ, đồng thời thông qua vai trò chủ nhà APEC 2026 để từng bước thể hiện vai trò lãnh đạo nước dẫn dắt và theo đuổi những mục tiêu chiến lược toàn cầu, đồng thời thông qua vai trò chủ nhà APEC 2026 để từng bước thể hiện vai trò lãnh đạo nước dẫn dắt và theo đuổi những mục tiêu chiến lược toàn cầu.*
Từ khoá: *Trung Quốc; các đồng minh phương Tây của Mỹ; tập hợp lực lượng; cạnh tranh chiến lược; chiến lược đi dây.*

Abstract: *This article analyzes the dynamics of power shifts surrounding China, as well as the priorities and strategic calculations of the two sides. This trend is creating a new configuration for US–China strategic competition, as China has opportunities to strengthen its strategic position and influence with individual Western countries that are close allies of the United States. At the same time, through its role as the host of APEC 2026, China is gradually seeking to demonstrate a leadership role and pursue its global strategic objectives.*
Keywords: *China; Western allies of the United States; coalition-building; strategic competition; hedging strategy.*

1. Đặt vấn đề

Trong những tháng cuối năm 2025, đầu năm 2026, một loạt chuyển động ngoại giao đáng chú ý đang diễn ra: các nước phương Tây, vốn có nhiều bất đồng với Trung Quốc trong giai đoạn 2017-2024, nay đồng loạt dồn dập phát đi những tín hiệu nồng ấm nhằm tăng cường quan hệ với Bắc Kinh (Như Tâm, 2026). Thủ tướng Canada Mark Carney thăm Trung Quốc ngày 14-17/1/2026 (Prime Minister of Canada, 2026), tiếp theo là chuyến thăm lịch sử của Thủ tướng Anh Keir Starmer ngày 28-30/1/2026 - chuyến thăm chính thức đầu tiên của người lãnh đạo chính phủ hai nước này trong 8 năm (Xinhua News, 2026a), và Thủ tướng Phần Lan, Ireland, Hàn Quốc, Thủ tướng Đức Frederick Merz tháng 2/2026 v.v. đã có những chuyến thăm tới Bắc Kinh (Bộ Ngoại giao Nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa, 2026). Những chuyến thăm này không chỉ đơn thuần là các cuộc gặp ngoại giao mà còn kèm theo hàng loạt thỏa thuận kinh tế cụ thể và cam kết hợp tác sâu rộng trên nhiều lĩnh vực.

Câu hỏi đặt ra là: Điều gì thúc đẩy Bắc Kinh và các nước đồng minh phương Tây của Mỹ gồm EU, Anh, Canada, Australia v.v. "xích lại" gần nhau trong bối cảnh hiện nay? Liệu đây chỉ là sự điều chỉnh ngắn hạn để tăng các giá trị đòn bẩy chiến lược của các nước đồng minh phương Tây khi Mỹ "lạnh nhạt" hay một sự xoay trục mang tính chiến lược dài hạn của các nước đồng minh phương Tây của Mỹ nhằm tranh thủ Trung Quốc trỗi dậy trong trật tự mới? Xu hướng này sẽ tác động như thế nào đến cục diện cạnh tranh

chiến lược Mỹ-Trung và trật tự quốc tế?

Để trả lời những câu hỏi này, bài viết được cấu trúc thành bốn phần. Sau phần đặt vấn đề, bài viết sẽ làm rõ những động lực tập hợp lực lượng dựa trên lợi ích, ý đồ và tính toán của các bên tham gia; phân tích và đánh giá các kết quả sơ bộ của những chuyển động ngoại giao và kinh tế giữa Trung Quốc và các nước đồng minh của Mỹ trong bối cảnh chính quyền Trump nhiệm kỳ 2; cuối cùng đưa ra những đánh giá, nhận định về bản chất, giới hạn và hàm ý chiến lược của xu hướng này đối với trật tự quốc tế và khu vực.

2. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết tiếp cận những chuyển động, tập hợp lực lượng từ góc độ đa chiều: ưu tiên chính trị nội bộ của cả Trung Quốc và các nước phương Tây đồng minh của Mỹ; mối quan hệ giữa an ninh và phát triển; quan tâm về hệ giá trị, mô hình phát triển và quản trị toàn cầu v.v. Bài viết dựa trên khung lý thuyết chuyển dịch quyền lực, bổ sung bằng lý thuyết tập hợp lực lượng từ góc độ thể chế. Dưới lăng kính của thuyết chuyển giao quyền lực, Trung Quốc trỗi dậy không hài lòng với hiện trạng và đang sử dụng sức mạnh tổng hợp quốc gia mới để định hình trật tự quốc tế. Do đó, sự trỗi dậy của Trung Quốc đặt ra thách thức đối với trật tự quốc tế do Mỹ và phương Tây dẫn dắt (Doshi, 2022). Đồng thời, logic của thuyết chuyển giao quyền lực diễn giải hành vi hợp tác của Trung Quốc là giải pháp tình thế hay đơn thuần là một chiến thuật che giấu tham vọng thực sự, mà khi Trung Quốc mạnh lên, nước này sẽ từ bỏ cách tiếp cận này (Goldstein, 2007).

Ở góc nhìn khác, PGS.TS. Lê Đình Tĩnh cho rằng trật tự hậu Chiến tranh Lạnh chưa bị thay thế nhưng đang suy yếu, Trung Quốc chưa tạo ra được một mô hình trật tự thay thế đủ sức thuyết phục để các quốc gia khác chấp nhận, tạo ra giai đoạn chuyển tiếp kéo dài mở ra không gian chiến lược đáng kể cho các quốc gia tầm trung thực thi vai trò (agency), qua đó tham gia định hình bối cảnh quốc tế (international setting) phù hợp với lợi ích của mình (Lê Đình Tĩnh, 2026).

Từ góc độ thể chế, Trung Quốc dưới thời Tập Cận Bình đã "chuyển dịch căn bản từ phương châm thụ động, phản ứng sang chủ động định hình và thiết lập luật chơi" - từ vị thế 'rule-taker' (người chấp nhận luật chơi) sang 'rule-shaper' (người định hình luật chơi) (Đinh Thị Hiền Lương, 2022). Sự chuyển dịch này thể hiện qua việc Trung Quốc đưa ra những sáng kiến và khái niệm mới về quản trị toàn cầu phù hợp với lợi ích và giá trị của mình, nâng cao ảnh hưởng tại các cơ chế đa phương, và tích cực xây dựng các thể chế song song - từ Ngân hàng Đầu tư cơ sở hạ tầng Châu Á (AIIB), Hệ thống thanh toán quốc tế Trung Quốc (CIPS) đến Vành đai con đường (BRI) và đặc biệt là Nhóm "Bốn Sáng kiến toàn cầu" gồm Sáng kiến toàn cầu về an ninh (GSI) tháng 9/2021, Sáng kiến toàn cầu về phát triển (GDI) tháng 4/2022, Sáng kiến toàn cầu về văn minh (GCI) tháng 3/2023, và Sáng kiến toàn cầu về quản trị (GGI) tháng 9/2025. Những sáng kiến này được đề xuất nhằm giải quyết những thách thức về quản trị toàn cầu, đồng thời phản ánh tính toán của Trung Quốc muốn đóng vai trò trong cuộc cạnh tranh định hình các nguyên tắc, quy tắc và chuẩn mực quản trị toàn cầu, và chi phối chiều hướng phát triển của trật tự quốc tế.

Các phương pháp bài viết sử dụng gồm khai thác, phân tích diễn ngôn chính sách (discourse analysis); nghiên cứu tình huống so sánh (comparative case study); tổng hợp và phân tích tài liệu (critical literature synthesis), trong đó các nguồn tài liệu cấp một gồm (i) tư liệu công khai (văn kiện chính sách, phát biểu lãnh đạo, họp báo Bộ Ngoại giao, báo cáo Lưỡng Hội Trung Quốc 2025–2026) và (ii) nguồn tư liệu thứ cấp, tin bài, bình luận học giả có độ tin cậy cao trên những trang nghiên cứu uy tín.

3. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

3.1. Ba động lực chính thúc đẩy xu hướng tập hợp lực lượng mới

Việc các nước phương Tây đồng loạt tăng cường quan hệ với Trung Quốc trong bối cảnh Trump 2.0 có thể được giải thích qua ba động lực chính, phản ánh sự tương tác phức tạp giữa lợi ích quốc gia, nhận thức về mối đe dọa, và tính toán chiến lược.

Thứ nhất, áp lực trực tiếp từ chính sách thuế quan "đối ứng" của Mỹ

Từ tháng 8/2025, chính quyền Trump đã áp thuế quan bổ sung lên đến 50% với nhiều đối tác, thậm chí các đồng minh thân thiết (Reuters, 2025). Chính sách "America First" cùng với các phát biểu gây tranh cãi về Greenland và yêu cầu chia sẻ gánh nặng phòng thủ cao hơn đã phá vỡ niềm tin vào tính ổn định của liên minh với Mỹ. Áp lực kinh tế này buộc các nước

phương Tây phải tìm phương án thay thế để giảm thiểu rủi ro phụ thuộc vào thị trường xuất khẩu Mỹ.

Căng thẳng leo thang giữa Mỹ và các đồng minh, đối tác (Ekman, 2026) đã đẩy các nước này quay sang Trung Quốc nhằm hai mục tiêu: tăng tính tự chủ và sức chống chịu của nền kinh tế, đồng thời tạo đòn bẩy trong đàm phán về thuế quan với Mỹ. Trong chuyến thăm lần đầu tiên của một nhà lãnh đạo Canada tới Trung Quốc sau 8 năm, Thủ tướng Canada Mark Carney cho biết Ottawa và Bắc Kinh đã đạt được một "thỏa thuận thương mại sơ bộ mang tính bước ngoặt nhằm loại bỏ các rào cản thương mại và giảm thuế quan" trong bối cảnh các biện pháp điều chỉnh chính sách và thuế quan của Mỹ ảnh hưởng tới nền kinh tế hai quốc gia này. (Minh Tâm & Thanh Hải, 2026).

Thứ hai, sức hấp dẫn kinh tế không thể phủ nhận của thị trường Trung Quốc

Năm 2025, GDP của Trung Quốc đạt 140,19 nghìn tỷ nhân dân tệ (tương đương 20,01 nghìn tỷ USD), tăng trưởng đúng mục tiêu 5%, đóng góp khoảng 30% vào tăng trưởng toàn cầu (Hồ Quân, 2026). Quy mô thị trường với 1,4 tỷ dân và tổng doanh số bán lẻ vượt 50 nghìn tỷ nhân dân tệ tạo ra cơ hội lớn cho xuất khẩu và đầu tư (Qian Zhou, 2026). Chuỗi cung ứng hoàn chỉnh từ nguyên liệu thô đến sản phẩm hoàn thiện của Trung Quốc cũng là yếu tố hấp dẫn không thể bỏ qua. Trung Quốc là đối tác thương mại lớn thứ hai của Canada với tổng kim ngạch thương mại hai chiều 118,9 tỷ USD năm 2024; kim ngạch thương mại Anh-Trung năm 2025 đạt 103,7 tỷ USD về hàng hóa, thương mại dịch vụ dự kiến vượt 30 tỷ USD, và tổng đầu tư hai chiều gần 68 tỷ USD (Xinhua, 2026a). Trong khi chính sách của Mỹ dưới thời Trump khó dự đoán và gây bất ổn (NDR, 2025), Trung Quốc hứa hẹn nhập khẩu hàng hóa của các nước, ủng hộ chủ nghĩa đa phương, thương mại tự do và hợp tác dựa trên luật lệ (Ma & Yang, 2026).

Thứ ba, sự thay đổi về nhận thức chiến lược

Sau gần một thập kỷ thực hiện chính sách cứng rắn với Trung Quốc, nhiều nước phương Tây nhận ra rằng phân tách hoàn toàn ("decoupling") là không thực tế về mặt kinh tế (Fox, 2026). Sự chuyển đổi trong lập trường, quan điểm của một số nước phương Tây từ "phân tách" (2018-2022) sang "giảm rủi ro" (de-risking) và hiện nay là "tái can dự" phản ánh sự thừa nhận thực tế rằng: tách rời hoàn toàn không khả thi, môi trường cạnh tranh cao có nguy cơ bỏ lỡ cơ hội, và cần có đối tác để bảo đảm ổn định chiến lược trong bối cảnh trật tự quốc tế biến động.

Các chuyến thăm "phá băng" của Thủ tướng Canada và Anh - những chuyến thăm chính thức đầu tiên trong 8 năm - thể hiện sự thay đổi nhận thức này. Thủ tướng Starmer phát biểu với đoàn hơn 60 đại diện quan trọng từ giới doanh nghiệp và văn hóa Anh rằng đây là "chuyến thăm lịch sử", khẳng định "việc gắn kết với Trung Quốc là lợi ích quốc gia" (Prime Minister's Office, 2026). Tuy nhiên, việc ông Starmer từ nhiệm tháng 6 cho thấy những phức tạp chính trị nội bộ của nước Anh cũng sẽ có tác động không nhỏ tới cam kết thúc đẩy quan hệ hai nước và tập hợp lực lượng trong bối cảnh địa chính trị hiện nay (Toth et al., 2026).

3.2. Tính toán chiến lược và ý đồ của các bên

Để ứng phó với các chính sách thương mại và an ninh khó đoán của Mỹ, các nước phương Tây đang đa dạng hóa đối tác, giảm mức độ phụ thuộc vào Mỹ. Trong bối cảnh đó, Trung Quốc nổi lên như một lựa chọn vừa mang tính kinh tế, vừa mang tính chiến lược. Việc phương Tây chọn Trung Quốc như một điểm đến ngoại giao quan trọng phản ánh tính toán chiến lược đa chiều.

Về mặt kinh tế, sức hấp dẫn của thị trường Trung Quốc (như đã nêu ở trên) mang lại cơ hội xuất khẩu, đầu tư và đa dạng hóa chuỗi cung ứng cho các nước phương Tây. Thủ tướng Carney nói thẳng chuyến thăm của ông là "sự phản đối của Canada đối với thuế quan của Mỹ", cho thấy rõ động cơ chính trị của Canada. Canada đặt mục tiêu tăng xuất khẩu sang Trung Quốc lên 50% vào năm 2030, tập trung vào dầu hạt cải (canola oil) và hải sản (Huld, 2026a); Anh cũng ghi nhận đà tăng thương mại và đầu tư song phương tương tự (CGTN, 2026a). Tuy nhiên, theo nhận định của Thorsten Benner - Giám đốc Viện Nghiên cứu Chính sách Công Toàn cầu (GPPi), Đức - điều này còn phụ thuộc vào việc Trung Quốc điều chỉnh, tăng sức mua nội địa để giảm va chạm thương mại (Benner, 2026).

Về mặt chính trị, các nước phương Tây muốn giảm sự phụ thuộc đơn phương vào Mỹ và tạo đòn bẩy trong quan hệ với Washington, xuất phát từ sự thất vọng sâu sắc với chính sách đơn phương của

Trump, ít nhất là trong nhiệm kỳ 2 của ông (Rapp, 2026). Sau 70 năm phụ thuộc vào Mỹ về an ninh và thương mại, việc Tổng thống Trump áp thuế quan cao thậm chí với các đồng minh NATO và đặt "America First" lên trên lợi ích chung của liên minh (Center for American Progress, 2026) đã tạo ra một sự "thức tỉnh chiến lược" ở cả Canada và châu Âu, khiến các nước này tìm kiếm đối tác thay thế, trong đó Trung Quốc là một ưu tiên bên cạnh Nhật Bản, Ấn Độ v.v.

Tuy nhiên, điều quan trọng là phương Tây không chuyển sang "liên kết toàn diện" với Trung Quốc mà áp dụng chiến lược linh hoạt và thực dụng. Các nước phương Tây không từ bỏ quan hệ với Mỹ, mà đang tạo ra không gian độc lập hơn trong chính sách đối ngoại. Các nước này vẫn duy trì liên minh NATO, vẫn hợp tác an ninh với Washington, nhưng đồng thời tăng cường quan hệ kinh tế với Bắc Kinh. Các nước Châu Âu vẫn bày tỏ mong muốn tham gia Liên minh khoáng sản chiến lược do Mỹ đề xuất đầu tháng 2/2026, nhằm giảm sự phụ thuộc vào nguồn cung khoáng sản do Trung Quốc chi phối. Thủ tướng Anh Keir Starmer đã thực hiện chuyến thăm ngắn tới Nhật Bản ngay sau khi kết thúc chuyến công du kéo dài 4 ngày tại Trung Quốc cuối tháng 1/2026 (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2026a).

Đây là chiến lược "cân bằng nước đôi" nhằm phòng ngừa rủi ro (hedging strategy): duy trì quan hệ kinh tế mạnh mẽ với Trung Quốc nhưng không cam kết chính trị sâu rộng, không hy sinh các nguyên tắc về quyền con người và dân chủ, không từ bỏ liên minh an ninh chiến lược với Mỹ. Theo các nhà phân tích quan sát, việc các nước đồng minh phương Tây của Mỹ can dự với Trung Quốc là cần thiết, tuy nhiên cần phải cẩn trọng (The Guardian, 2026). Nói cách khác, các nước đồng minh phương Tây của Mỹ đang vận dụng cách đi cân bằng trên hai chân, mỗi nước dựa trên đánh giá riêng và lựa chọn riêng của mình, không đặt hết trứng vào một giỏ như trước đây.

3.3. Giới hạn của xu hướng tập hợp lực lượng mới

Mặc dù có nhiều chuyển biến tích cực, xu hướng "xích lại" gần Bắc Kinh của các nước đồng minh phương Tây của Mỹ vẫn có những giới hạn rõ ràng. Các cam kết, các thỏa thuận thực tế đang được chi tiết hóa và thể chế hóa thể hiện tính thực dụng của các bên. Canada cho phép nhập 49.000 xe điện (EV) của Trung Quốc vào thị trường Canada với mức thuế ưu đãi 6,1% từ mức thuế 100% hiện nay, đồng thời thúc đẩy đầu tư liên doanh Trung Quốc-Canada trong lĩnh vực này (Nikkei Asia, 2026).

Tương tự, trong chuyến thăm của Thủ tướng Starmer tới Trung Quốc, có 12 văn kiện hợp tác liên chính phủ được ký kết, bao gồm thương mại, nông nghiệp-thực phẩm, văn hóa và quản lý thị trường (CGTN, 2026b). Trung Quốc sẽ giảm thuế nhập khẩu rượu whisky từ Anh từ 10% xuống 5% (Ngọc Mai, 2026). Hai bên cũng thống nhất về việc tạo thuận lợi cho trao đổi nhân sự, khôi phục trao đổi bình thường giữa các cơ quan lập pháp, và Trung Quốc sẽ xem xét miễn thị thực cho công dân Anh (Huld, 2026b), khôi phục đối thoại an ninh cấp cao song phương; tổ chức các cuộc đối thoại thể chế như đối thoại chiến lược, đối thoại kinh tế - tài chính, và cuộc họp Ủy ban Kinh tế và Thương mại chung Trung - Anh trong năm nay (CGTN, 2026b). Tuy nhiên, điều chỉnh chiến lược này vẫn có giới hạn - các bất đồng cốt lõi về giá trị, chế độ chính trị và an ninh vẫn tồn tại. Các nước đồng minh phương Tây đã chấp nhận quản lý bất đồng thay vì đối đầu toàn diện, nhưng có những bất đồng sâu sắc không dễ giải quyết để thúc đẩy quan hệ với Trung Quốc.

Thứ nhất, bất đồng về cách hiểu, cách tiếp cận về quyền con người, tự do dân sự, hệ thống giá trị, mô hình phát triển và vai trò nhà nước trong nền kinh tế.

Về chính trị, các cáo buộc của phương Tây về tình hình ở Tân Cương, Hồng Kông, Tây Tạng, tự do ngôn luận, quyền tập hội, và vai trò của xã hội dân sự vẫn là những điểm bất đồng sâu sắc trong quan hệ với Trung Quốc (Besheer, 2024). Phương Tây có thể không công khai những vấn đề này trong bối cảnh hiện tại để ưu tiên hợp tác kinh tế, nhưng các bất đồng về giá trị vẫn tồn tại ngầm và có thể nổi lên bất cứ lúc nào. Về kinh tế, phương Tây coi sự hỗ trợ của nhà nước Trung Quốc cho doanh nghiệp (thông qua trợ cấp, vay ưu đãi, ưu tiên mua sắm công) là "bóp méo cạnh tranh", trong khi Trung Quốc coi đây là "chính sách công nghiệp hợp pháp" nhằm thúc đẩy phát triển (Benner, 2026). Phương Tây có thể hợp tác kinh tế với Trung Quốc nhưng không chấp nhận mô hình này, và sẽ tiếp tục sử dụng các công cụ điều tra chống bán phá giá, và hạn chế đầu tư để "bảo vệ" doanh nghiệp của mình. Đầu tháng 2/2026, Ủy ban châu Âu

quyết định nâng cấp lên điều tra chuyên sâu về một doanh nghiệp điện gió Trung Quốc theo Quy định về Trợ cấp Nước ngoài (FSR). Bộ Thương mại Trung Quốc phản đối mạnh mẽ, nói rằng EU "đã lạm dụng công cụ điều tra", "khái niệm hóa quá mức khái niệm "trợ cấp nước ngoài", và đây là "hành động bảo hộ ngụy trang dưới danh nghĩa cạnh tranh công bằng" (Xinhua, 2026b).

Thứ hai, bất đồng về công nghệ, an ninh dữ liệu và cạnh tranh chiến lược trong các lĩnh vực then chốt.

Mặc dù hợp tác kinh tế đang được tăng cường, nhưng phương Tây vẫn duy trì các hạn chế nghiêm ngặt về xuất khẩu công nghệ nhạy cảm sang Trung Quốc, đặc biệt là bán dẫn tiên tiến, thiết bị sản xuất chip, trí tuệ nhân tạo, điện toán lượng tử, và các công nghệ quốc phòng. Mỹ tiếp tục siết chặt kiểm soát xuất khẩu thông qua các biện pháp như hạn chế Huawei, SMIC, và các công ty công nghệ Trung Quốc khác (quỹ dự trữ đất hiếm và khoáng sản chiến lược). Các đồng minh của Mỹ, bao gồm châu Âu và Nhật Bản, cũng đang áp dụng các biện pháp tương tự, dù không quyết liệt như Mỹ. Thủ tướng Anh sang Nhật sau chuyến thăm Bắc Kinh vào đầu năm 2026, ký thỏa thuận về an ninh mạng (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2026b). Đây là cuộc cạnh tranh về "vị trí dẫn đầu công nghệ" trong thế kỷ 21, liên quan đến an ninh quốc gia, lợi thế kinh tế, và ảnh hưởng địa chính trị. Không có bên nào sẵn sàng nhượng bộ trong lĩnh vực này.

Thứ ba, bất đồng về quan điểm trật tự quốc tế và vai trò ảnh hưởng địa chính trị - địa kinh tế, dẫn dắt định hình luật chơi toàn cầu.

Sức mạnh kinh tế, quân sự của Mỹ vẫn là nhân tố quyết định cho khả năng xé rào bắt tay với Trung Quốc. Đáp lại lời cảnh báo và đe dọa áp thuế 100% của Tổng thống Trump về việc Canada bắt tay với Trung Quốc, trở thành cảng trung chuyển cho hàng hóa Trung Quốc đưa vào thị trường Mỹ, Thủ tướng Canada đã phải xoa dịu Trump, và khẳng định FTA Canada-Trung Quốc chưa hoàn tất (Lim, 2026). Nói cách khác, dù các nước đồng minh dù có "ấm ức" nhưng trước mắt vẫn "xếp hàng" theo Mỹ.

Tầm nhìn về thế giới đa cực bình đẳng và có trật tự của Bắc Kinh - Moscow khác biệt căn bản với quan điểm của phương Tây về trật tự dựa trên luật lệ do phương Tây dẫn dắt (Đinh Thị Hiền Lương & Trịnh Thị Ngọc Khánh, 2026). Phương Tây muốn duy trì vai trò trung tâm của mình trong việc thiết lập các quy tắc quốc tế, trong khi Trung Quốc - Nga muốn xây dựng hệ thống "đa cực" trong đó quyền lực được phân bổ đồng đều hơn. Cuộc cạnh tranh ảnh hưởng này sẽ tiếp diễn dài hạn ở các diễn đàn như Liên Hợp Quốc, Tổ chức Thương mại thế giới (WTO), Quỹ tiền tệ Quốc tế (IMF), và các tổ chức khu vực.

Vì vậy, có thể nói, ranh giới mà phương Tây không sẵn sàng vượt qua là lợi ích quốc gia. Các nước đồng minh của Mỹ có thể hợp tác kinh tế rộng rãi với Trung Quốc, nhưng không từ bỏ hệ thống giá trị tự do dân chủ; không hy sinh cam kết an ninh với các đồng minh; không chấp nhận một trật tự quốc tế do Trung Quốc định hình; không thỏa hiệp về các nguyên tắc nhân quyền cơ bản; và không chuyển giao các công nghệ then chốt có thể làm thay đổi cán cân quyền lực bất lợi cho mình. Đây là những ranh giới rào cản giữa phương Tây và Trung Quốc.

3.4. Một số hàm ý chiến lược

Xu hướng phương Tây "xích lại" gần Bắc Kinh phản ánh một thực tế quan trọng: trật tự quốc tế đang có những dấu hiệu chuyển từ cấu trúc lưỡng cực hoặc đơn cực sang một hệ thống đa tầng nấc phức tạp hơn. Trong hệ thống này, các quốc gia không bị ràng buộc bởi các liên minh cứng nhắc mà có khả năng linh hoạt điều chỉnh quan hệ dựa trên lợi ích quốc gia cụ thể.

Xu hướng này diễn ra song song với giai đoạn Trump 2.0, khi chính sách "America First" được tái khẳng định mạnh mẽ qua các biện pháp thuế quan bổ sung lên đến 50% và yêu cầu chia sẻ gánh nặng phòng thủ cao hơn, kể cả với các đồng minh thân thiết, làm phá vỡ niềm tin vào tính ổn định của liên minh do Mỹ dẫn dắt. Phát biểu tại Diễn đàn Davos trước sự hiện diện của Tổng thống Trump, Thủ tướng Canada Mark Carney kêu gọi các quốc gia tìm cách kết nối và đối trọng với Mỹ để bảo vệ lợi ích của mình, nhấn mạnh "các cường quốc tầm trung phải cùng nhau hành động bởi vì nếu bạn không ngồi ở bàn đàm phán, bạn sẽ là món ăn trên bàn" (AP News, 2026). Thực tiễn cho thấy Trump không thể đơn giản áp đặt một liên minh chống Trung Quốc cứng rắn như trước, mà phải học cách quản lý cạnh tranh trong một thế giới mà các đồng minh có khả năng tự chủ cao hơn.

Đối với Trung Quốc, cơ hội tập hợp lực lượng với

các nước phương Tây trong bối cảnh NATO có dấu hiệu rạn nứt cần được tận dụng một cách khôn ngoan, bởi các nước phương Tây vẫn duy trì những ranh giới đỏ về giá trị, an ninh và trật tự quốc tế; nếu Trung Quốc đẩy quá mạnh các vấn đề nhạy cảm, có thể tạo ra phản ứng ngược. Ngày 12/7/2026, 14 nước gồm Mỹ, Nhật Bản, Đức, Anh, Australia, Canada và 8 quốc gia khác đã ra Tuyên bố chung kêu gọi tuân thủ Phán quyết năm 2016 của Tòa Trọng tài (PCA) về Biển Đông (VOV5, 2026). Đáng chú ý hơn, Báo cáo chiến lược được ngoại trưởng 27 nước EU thông qua ngày 15/7 đã dùng những cụm từ chỉ trích chính thức mạnh mẽ nhất từ trước đến nay đối với Bắc Kinh, coi Nga và Trung Quốc là hai cường quốc xét lại đang tìm cách "định hình lại trật tự toàn cầu theo lợi ích của họ" (Bermingham, 2026).

Năm 2026, Trung Quốc sẽ là chủ nhà của APEC 2026 - cơ hội chiến lược để Bắc Kinh củng cố vị thế và ảnh hưởng quốc tế, tự định hình là "mỏ neo của thế giới bất ổn", trụ cột của khu vực và động lực chủ đạo của phát triển toàn cầu (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2026). Có thể thấy vai trò chủ nhà này qua ba hàm ý chính.

Thứ nhất, đây là dịp để Trung Quốc khẳng định vai trò "trung tâm ổn định" của khu vực châu Á - Thái Bình Dương trong bối cảnh chính sách Mỹ khó lường, nhấn mạnh thông điệp APEC 2026 sẽ "tạo động lực mạnh mẽ cho hợp tác khu vực... mang lại nhiều hơn sự chắc chắn, ổn định" cho tăng trưởng kinh tế toàn cầu (Mekong-ASEAN, 2026), tận dụng vị thế đóng góp khoảng 30% tăng trưởng toàn cầu năm 2025 của mình trong một khu vực chiếm hơn 60% kinh tế thế giới (Phạm Quang Hiền, 2025).

Thứ hai, Trung Quốc dùng APEC 2026 để định hình chương trình nghị sự khu vực, với ba sáng kiến về hải quan thông minh, phục hồi chuỗi cung ứng và chuyển đổi số (China Daily, 2026), đồng thời thúc đẩy Khu vực Thương mại Tự do châu Á-Thái Bình Dương (FTAAP) như một tầm nhìn thay thế CPTPP trong bối cảnh Mỹ đã rút khỏi TPP (Hou, 2026) - nếu thành công, điều này sẽ dịch chuyển kiến trúc kinh tế khu vực theo hướng có lợi cho Bắc Kinh. Thứ ba, sự kiện quy tụ lãnh đạo 21 nền kinh tế là dịp để Trung Quốc tổ chức các cuộc gặp song phương, cải thiện quan hệ với các nước còn bất đồng, củng cố quan hệ với các đối tác cần tranh thủ, và có thể có cuộc gặp Tập-Trump bên lề, qua đó thể hiện hình ảnh một nước lớn chủ nhà có trách nhiệm, cởi mở và có năng lực dẫn dắt tiến trình đa phương toàn cầu.

4. Kết luận

Trong bối cảnh cạnh tranh chiến lược Mỹ - Trung leo thang và cân bằng quyền lực quốc tế đang đứng trước những chuyển dịch sâu sắc, Trung Quốc đang thúc đẩy một chiến lược kiến tạo trật tự quốc tế đa chiều, kết hợp đồng thời nhiều công cụ địa kinh tế; quân sự - an ninh; diễn ngôn ngoại giao và quyền lực mềm; thể chế đa phương và quản trị toàn cầu. Thực tiễn cho thấy, xu hướng các nước đồng minh phương Tây của Mỹ "xích lại" gần Bắc Kinh không phải là sự xoay trục chiến lược toàn diện mà là một điều chỉnh tính toán dựa trên ba động lực chính: áp lực từ chính sách thuế quan của Mỹ, sức hấp dẫn kinh tế của thị trường Trung Quốc, và sự thay đổi nhận thức từ "phân tách" sang "tái can dự thận trọng". Về bản chất, đây là chiến lược cân bằng nước đôi (hedging strategy) trong đó các nước này tìm cách "đi cân bằng trên hai chân": duy trì quan hệ kinh tế mạnh mẽ với Trung Quốc nhưng không cam kết chính trị sâu rộng, vẫn giữ vững các giá trị dân chủ và cam kết an ninh với Mỹ.

Xu hướng này có nhiều khả năng tiếp tục trong ngắn và trung hạn, đặc biệt nếu chính sách đơn phương của Mỹ dưới thời Tổng thống Trump nhiệm kỳ 2 vẫn được duy trì cũng như việc Trung Quốc duy trì tăng trưởng kinh tế, phát huy được uy tín chính trị và cam kết giải quyết các vấn đề an ninh thông qua biện pháp hòa bình. APEC 2026 tại Trung Quốc sẽ là một thử nghiệm quan trọng về khả năng Bắc Kinh chuyển đổi lợi thế kinh tế thành ảnh hưởng chính trị và định hình trật tự khu vực.

Dù xu hướng này phát triển theo hướng nào, điều rõ ràng là thế giới đang bước vào một giai đoạn mới của quan hệ quốc tế, trong đó sự cạnh tranh giữa các cường quốc không loại trừ hợp tác, và các quốc gia có khả năng lựa chọn chiến lược linh hoạt hơn thay vì bị ràng buộc bởi các liên minh cứng. Đây vừa là thách thức vừa là cơ hội cho tất cả các quốc gia trong việc định hình một trật tự quốc tế ổn định và thịnh vượng hơn.

Đối với các nước tầm trung, các nước vừa và nhỏ, bối cảnh hiện tại mở ra không gian chiến lược mới.

Việc các nước đồng minh của Mỹ như Anh, Canada, Đức, Phần Lan, Ireland v.v. áp dụng "chiến lược cân bằng nước đôi" cho thấy các nước vừa và nhỏ cũng có thể tăng cường tính tự chủ chiến lược, đa dạng hóa đối tác, và tối đa hóa lợi ích quốc gia trong bối cảnh cạnh tranh Mỹ - Trung. Tuy nhiên, điều này cũng đòi hỏi kỹ năng ngoại giao tinh tế để cân bằng giữa các lợi ích và tránh bị cuốn vào xung đột giữa các cường quốc./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. AFP. (2026). Trump's trade policies drive Europe, allies closer to Beijing. Dawn

. https://www.dawn.com/news/1969807/trumps-trade-policies-drive-europe-allies-closer-to-beijing

2. AP News. (2026). Canada Carney says Trump's tariff threats are blusters ahead of trade talks. https://apnews.com/article/carney-trump-trade-tariffs-canada-us-5f7d187d6676414ba6a7f4ab9a3d119a

3. Benner, T. (2026). The coming clash between China and Europe: Why a trade war can't be avoided. Foreign Affairs

https://www.foreignaffairs.com/china/coming-clash-between-china-and-europe

4. Bermingham, F. (2026). EU accuses China of seeking to reshape global order in stark new strategy paper. South China Morning Post.

https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3360723/eu-accuses-china-seeking-reshape-global-order-stark-new-strategy-paper

5. Besheer, M. (2024). Western nations urge transparency on rights in Xinjiang, Tibet. VOA News

https://www.voanews.com/a/western-nations-urge-transparency-on-rights-in-xinjiang-tibet/7832848.html

6. Center for American Progress. (2025). The transatlantic rift: The Trump administration's unilateralism undermines a coordinated China strategy and weakens America.

https://www.americanprogress.org/article/the-transatlantic-rift-the-trump-administrations-unilateralism-undermines-a-coordinated-china-strategy-and-weakens-america/

7. CGTN. (2026). China–UK trade and investment ties at a glance

https://news.cgtn.com/news/2026-01-28/China-UK-trade-and-investment-ties-at-a-glance-1KiUZKBPnPq/p.html

8. CGTN. (2026). List of outcomes China and the UK achieved during Starmer's visit.

https://news.cgtn.com/news/2026-01-30/Whisky-visas-and-more-What-China-UK-achieved-during-Starmer-s-visit-1KlFF4j5RFS/p.html

9. China Daily. (2025). China proposes theme, priorities for 2026 APEC "China Year"

https://global.chinadaily.com.cn/a/202512/12/WS693b7eaba310d6866eb2e4c5.html

10. Đinh Thị Hiền Lương & Trịnh Thị Ngọc Khánh. (2026). Tổng thống Putin thăm Trung Quốc: Trục Nga-Trung vào giai đoạn mới. https://baoquocte.vn/tong-thong-putin-tham-trung-quoc-truc-nga-trung-vao-giai-doan-moi-396625.html.

11. Đinh Thị Hiền Lương. (2022). Sức mạnh mềm của Trung Quốc trong cạnh tranh chiến lược với Mỹ ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương: Tác động và hàm ý đối với Việt Nam. Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia Sự thật.

12. Doshi, R. (2022). Cuộc chiến dài hơi: Đại chiến lược của Trung Quốc nhằm thay đổi trật tự của Mỹ. Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia Sự thật.

13. Ekman, A. (2026). Why tensions between the US and its allies are now so critical: Reflections on competing coalition dynamics ahead of the G7 summit. European Union Institute for Security Studies.

https://www.iss.europa.eu/publications/commentary/why-tensions-between-us-and-its-allies-are-now-so-critical-reflections

14. Fox, B. (2026). 'De-risking not decoupling' with Beijing - but what does the EU actually mean? Euobserver. https://euobserver.com/219468/de-risking-not-decoupling-with-beijing-but-what-does-the-eu-actually-mean/

15. Goldstein, A. (2007). Power transitions, institutions, and China's rise in East Asia: Theoretical expectations and evidence. Journal of Strategic Studies, 30(4), 639-682.

https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402390701431709?scroll=top&needAccess=true.

16. Hồ Quân. (2026). Trung Quốc: GDP năm 2025 vượt mốc 140.000 tỷ nhân dân tệ, tăng trưởng 5%. Báo Nhân Dân điện tử. https://nhandan.vn/trung-quoc-gdp-nam-2025-vuot-moc-140000-ty-nhan-dan-te-tang-truong-5-post937807.html

17. Hou, C. (2026). APEC "China Year" a strong response to global

turmoil.https://www.chinadaily.com.cn/a/202604/28/WS69f0c197a310d6866eb46099.html.

18. Huld, A. (2026). China and Canada ease tensions with signing of preliminary trade deal. China Briefing.

https://www.china-briefing.com/news/china-canada-trade-deal-preliminary-agreement/

19. Huld, A. (04-02-2026). China-UK relations turn new page with raft of deals following Starmer visit. China Briefing. https://www.china-briefing.com/news/uk-china-relations-starmer-visit/

20. Lê Đình Tĩnh. (2026). Các nước tầm trung và ASEAN: Định hình thế kỷ Á Châu [Tham luận hội thảo]. Hội thảo "Chuyển dịch quyền lực toàn cầu và tác động đến Châu Á", Học viện Ngoại giao.

21. Lim, H. J. (2026). Carney says Canada not pursuing free trade deal with China as Trump threatens 100% tariffs. CNBC.

https://www.cnbc.com/2026/01/26/canada-china-trade-deal-tariffs-trump.html

22. Ma, S., & Yang, C. (2026). Beijing vows to expand imports amid 'China shock' fears. South China Morning Post.

https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3345772/beijing-vows-expand-imports-amid-china-shock-fears

23. Mekong-ASEAN. (2026). Trung Quốc kỳ vọng APEC 2026 tạo động lực mới cho kinh tế châu Á - Thái Bình Dương Tạp chí điện tử Mekong-ASEAN.

https://mekongasean.vn/trung-quoc-ky-vong-apec-2026-tao-dong-luc-moi-cho-kinh-te-chau-a-thai-binh-duong-

51756.html.

24. Minh Tâm & Thanh Hải. (2026). Bước ngoặt quan trọng trong mối quan hệ Trung Quốc- Canada. https://www.vietnamplus.vn/buoc-ngoat-quan-trong-trong-moi-quan-he-trung-quoc-canada-post1088886.vnp

25. Ministry of Foreign Affairs of Japan. (31-01-2026). Visit to Japan by The Rt Hon Starmer, Prime Minister of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland.

https://www.mofa.go.jp/erp/erp_1/gb/pageite_000001_01468.html

26. Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2026). Japan-UK Strategic Cyber Partnership Statement

https://www.mofa.go.jp/files/100971594.pdf

27. Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (08-3-2026). Member of the Political Bureau of the CPC Central Committee and Foreign Minister Wang Yi meets the press.

ttps://www.fmprc.gov.cn/eng/wjbzhd/202603/t20260308_11870805.html

28. NDR. (2025). Predictable incoherence: Understanding Trump's foreign policy. Nordic Defence Review.

https://nordicdefencereview.com/predictable-incoherence-understanding-trumps-foreign-policy/

29. Ngọc Mai. (2026). Chuyến thăm Trung Quốc của Thủ tướng Anh và bài toán cân bằng chiến lược. Báo Thế giới & Việt Nam điện tử

https://baoquocte.vn/chuyen-tham-trung-quoc-cua-thu-tuong-anh-va-bai-toan-can-bang-chien-luoc-354149.html

30. Như Tâm. (2026). Trung Quốc đón làn gió mới từ phương Tây. VnExpress.

https://vnexpress.net/trung-quoc-don-lan-gio-moi-tu-phuong-tay-5011545.html

31. Nikkei Asia. (2026). Xi and Carney signal thaw as Canada opens door to Chinese EV. https://asia.nikkei.com/politics/international-relations/china-and-canada-signal-thaw-as-xi-meets-carney-in-beijing

32. Phạm Quang Hiền. (2025). Chính sách của EU đối với khu vực Châu Á - Thái Bình Dương: Tình hình triển khai năm 2025 và một số dự báo năm 2026. Nghiên cứu Chiến lược

https://nghiencuuchienluoc.org/chinh-sach-cua-eu-doi-voi-khu-vuc-chau-a-thai-binh-duong-tinh-hinh-trien-khai-nam-2025-va-mot-so-du-bao-nam-2026/

33. Prime Minister of Canada. (2026). Prime Minister Carney forges new strategic partnership with the People's Republic of China focused on energy, agri-food, and trade. https://www.pm.gc.ca/en/news/news-releases/2026/01/16/prime-minister-carney-forges-new-strategic-partnership-peoples

33. Prime Minister's Office. (2026). Prime minister to promise a consistent, pragmatic partnership with China to make UK better off. GOV.UK

https://www.gov.uk/government/news/prime-minister-to-promise-a-consistent-pragmatic-partnership-with-china-to-make-uk-better-off

35. Qian Zhou. (2026). China's economy in 2025: GDP reaches 5.0% growth despite challenges. China Briefing. https://www.china-briefing.com/news/chinas-economy-in-2025-gdp-5-percent-growth/

36. Rapp, L. (2026). Trump's treatment of US allies has weakened his negotiating position with Xi. Chatham House

https://www.chathamhouse.org/2026/05/trumps-treatment-us-allies-has-weakened-his-negotiating-position-xi

37. Reuters. (2025). EU seeks trade deal with Trump this month, new tariff notices due

https://www.reuters.com/world/asia-pacific/eu-seeks-trade-deal-with-trump-this-month-new-tariff-notices-due-2025-07-09/

38. State Council of the People's Republic of China. (2026). Statistical communiqué of the People's Republic of China on the 2025 national economic and social development.

http://english.www.gov.cn/archive/statistics/202602/28/content_WS69a2dfc9c6d00ca5f9a09662.html

39. The Guardian. (2026). The Guardian view on Keir Starmer in China: Engagement is necessary, caution is vital [Editorial]

https://www.theguardian.com/commentisfree/2026/jan/28/the-guardian-view-on-keir-starmer-in-china-engagement-is-necessary-caution-is-vital.

40. Toth, A., Cooke, M., & Maddox, D. (2026). Why did Starmer resign? The key moments of his chaotic two years as prime minister. The Independent.

https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/starmer-resignation-why-andy-burnham-prime-minister-b3017936.html.

41. VOV5. (2026). 14 nước đưa ra Tuyên bố chung nhân kỷ niệm 10 năm phán quyết của Tòa án Trọng tài Biển Đông. https://vov1.vov.vn/the-gioi/tin-the-gioi/14-nuoc-dua-ra-tuyen-bo-chung-nhan-ky-niem-10-nam-phan-quyet-cua-toa-an-trong-tai-bien-dong-132048.vov.

42. Xinhua. (2026). China strives to create new growth drivers for economic, trade cooperation with Britain: Commerce ministry. China Daily.

https://www.chinadaily.com.cn/a/202601/28/WS69799dcba310d6866eb36324.html

43. Xinhua. (2026). China strongly dissatisfied with EU probe into Chinese wind power enterprise: Commerce ministry. People's Daily Online.

https://en.people.cn/n3/2026/0205/c90000-20422661.html

44. Xinhua News. (2026). British PM arrives in Beijing for official visit.

https://english.news.cn/20260128/74129d7176fd4fd98021ea19287c2e8a/c.html

45. Xinhua News. (2026). China's trade with other APEC economies exceeds 125 trillion yuan from 2021 to 2025.

https://english.news.cn/20260205/cf540a93a3884a458ad7600d0d435135/c.html

46. Bộ Ngoại giao Nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa. (2026). Tập Cận Bình hội kiến Thủ tướng Đức Merz (Tiếng Trung)

https://www.mfa.gov.cn/web/zyxw/202602/t20260225_11863534.shtml